

Eesti seisukohad kevadiseks Euroopa Ülemkogu istungiks – kuidas saavutada Lissaboni strateegias seatud eesmärgid

Euroopa Liidu liikmesriigid algatasid 2000. aastal Lissabonis ambitsioonika reformikava, mille eesmärgiks oli Euroopa Liidu muutmine konkurentsivõimelisemaks, dünaamilisemaks ja teadmispõhiseks majanduskeskkonnaks. Täna, mil pool ajaraamistikust on läbitud, peame tunnistama, et pole suudetud reformikava planeeritud mahus ellu viia. Samas on Euroopa ühiskonna ja majanduse ees seisvad probleemid veelgi teravnenud. Seetõttu on reformide edukas elluviimine endiselt ainus võimalus kodanike heolu jätkuvaks suurendamiseks läbi jätkusuutliku majanduskasvu tagamise, uute töökohtade loomise ning sotsiaalse sidususe suurendamise. Me peame jääma kindlaks Lissaboni strateegias sõnastatud eesmärkidele, otsides uusi võimalusi nende eesmärkide reaalseks saavutamiseks. Seetõttu peame oluliseks reformikava lõpptähtaja muutmata jätmist ning eesmärki saavutada 2010. aastaks võimalikult palju.

Eesti tunnustab tööd, mida Euroopa Komisjon on teinud kevadise ülemkogu istungi ettevalmistamisel, ning on veendunud, et komisjoni ettepanekute elluviimine võimaldab anda Lissaboni strateegiale uue hoo. Järgnevalt on ära toodud Eesti prioriteedid Lissaboni strateegia arendamisel ja rakendamisel ning peamised seisukohad Euroopa Komisjoni teatise “Koostöö majanduskasvu ja töökohtade nimel. Lissaboni strateegia uus algus” ning Lissaboni strateegia tegevuskava suhtes.

I Strateegia eesmärkide täpsustamine

1. Kõige olulisemaks peab Eesti Lissaboni strateegia eesmärkide täpsemat sihistamist ning keskendumist majanduskasvu saavutamisele ja tööhõive suurendamisele. Ka teistes Lissaboni strateegia valdkondades – keskkond, sotsiaalpoliitika ning sotsiaalne sidusus – tuleb ennekõike pöörata tähelepanu nendele eesmärkidele, mis aitavad kaasa majanduskasvule ja tööhõivele. Leiame, et kiirem majanduskasv ning tõhusam tööhõivepoliitika on üheks oluliseks eelduseks keskkonna- ja sotsiaalpoliitika arendamisel. Paremate tulemuste saavutamine nendes valdkondades sõltub Euroopa Liidu liikmesriikide majanduslikust konkurentsivõimest. Me toetame igati komisjoni teatises väljapakutud ettepanekuid, mille kohaselt Lissaboni strateegia keskendub järgnevatel aastatel kümnele võtme-eesmärgile, mis on suunatud eelkõige tööhõivele ja majanduskasvule.
2. Samuti peame oluliseks, et Lissaboni strateegias seatud eesmärkide saavutamist toetaksid otseselt Euroopa Liidu eelarveraamistik ning stabiilne majanduspoliitika. Seetõttu toetame komisjoni ettepanekuid, mis on suunatud Euroopa Liidu eelarve ja struktuurivahendite paremale seostamisele Lissaboni strateegia eesmärkidega ning rõhutame konservatiivse lähenemise olulisust stabiilsuse ja kasvu pakti muutmisel, mis võimaldaks Euroopa Liidus jätkuvalt tagada stabiilse ja usaldusväärse majanduskeskkonna.

II Eesmärgikindlus ning lihtne ja tõhus poliitika

3. Me peame äärmiselt oluliseks liikmesriikide senisest suuremat pühendumust Lissaboni strateegias seatud eesmärkide saavutamisele, seda nii Euroopa Liidu tasandil kui ka riigisisesele. Rõhutame, et esmaseks eesmärgiks peaks olema algatatud protsesside lõpuleviimine ja olemasolevate võimaluste maksimaalne ärakasutamine.

Siseturu arendamine ja õigusliku keskkonna parendamine

4. Lissaboni strateegias seatud eesmärkide saavutamisel peame väga oluliseks kiiret edasiminekut siseturu arendamisel ning algatatud õigusaktide vastuvõtmisel järgmistes valdkondades: teenuste vaba liikumine (teenuste raamdirektiiv, finantsteenustealane tegevuskava) ning kutsekvalifikatsioonide vastastikune tunnustamine. Samuti peame väga oluliseks säilinud piirangute kaotamist liikmesriikide ettevõtete vahelises konkurentsisis ja toetame seetõttu komisjoni ettepanekuid aktiivse konkurentsipoliitika elluviimiseks ning riigiabi regulatsioonide reformimiseks.
5. Peame oluliseks migranttöölisi puudutava valdkonna reguleerimist, kuid leiame, et enne võõrtööjõu küsimustega intensiivsema tegelemise alustamist tuleb ära kasutada Euroopa Liidu siseturul olevad tööturu olukorra parendamise ressursid. Euroopa Liidu ühtse tööturu tegeliku kujunemise seisukohalt peame väga oluliseks uute liikmesriikide töötajate vaba liikumise piirangute kaotamist nii kiiresti kui võimalik.
6. Halduskoormuse vähendamise ja seadusandluse lihtsustamise algatuste elluviimine peab jätkuvalt olema nõukogu ja komisjoni prioriteediks. Seetõttu peame väga oluliseks komisjoni Lissaboni tegevuskavas väljapakutud lihtsustamise alaseid algatusi. Ettevõtluskeskkonna parendamise seisukohalt on väga tähtis kiiresti edasi liikuda kõikides liikmesriikide poolt kokkulepitud lihtsustamise valdkondades ning koostada edaspidi igal aastal tegevuskava seadusandluse lihtsustamiseks koos liikmesriikide poolt heakskiidetud konkreetsete õigusaktide nimekirjaga. Muudatusettepanekute tegelikuks elluviimiseks on väga oluline, et komisjon leiaks võimaluse nende maksimaalseks võtmiseks oma lihtsustamisprogrammi.
7. Samas rõhutame, et õigusliku keskkonna parendamise initsiatiivid ei tohi omakorda kaasa tuua liikmesriikide halduskoormuse märkimisväärset kasvu tulenevalt mahukast aruandlusest. Ka lihtsustamise algatused peavad olema selgelt sihistatud ja kaasa aitama konkurentsivõime tõstmisele ning sellealased edusammud kajastuma riikide regulaarsetes Lissaboni strateegia aruannetes.
8. Ühtlasi rõhutame energeetika ja transpordi infrastruktuuridesse tehtavate investeeringute olulisust, eriti tähtsustame infrastruktuuriprojektide kiiret elluviimist ELi infrastruktuuriprojektide programmi raames. Soovime jätkuvalt rõhutada info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) eri valdkondade poliitikatesse ja tegevuskavadesse integreerimise olulisust ning turvalisuse aspektide tähtsust e-teenuste kasutuselevõtul ja interneti funktsioneerimise tagamisel.

Inimkapitali arendamine ning teadus- ja arendustegevuse toetamine

9. Peame väga oluliseks ühtse teadusruumi kujundamist, ülikoolide, uurimisasutuste ja ettevõtluse vaheliste sidemete tugevdamist ning teadus- ja arendustegevusele suunatud finantsvahendite suurendamist. Samas peame oluliseks rõhutada, et teadusbaasi tehtavate investeeringute suurendamine ei taga isenesest veel teadus- ja arendustegevuse tulemuste rakendumist ettevõtluses, mis on antud valdkonna võtmeprobleemiks Euroopas. Erasektori poolt teadus- ja arendustegevusse tehtavate investeeringute kasvatamiseks ja Euroopa kui terviku konkurentsivõime suurendamiseks on kõige olulisem teadus- ja arendustegevuse rakendusliku aspekti rõhutamine ning vastavate prioriteetide järgimine finantsplaneerimisel.
10. Rõhutame teadus- ja arendustegevuse ajakohase infrastruktuuri väljaarendamise vajadust nii ELi kui liikmesriikide tasandil. Toetame teadus- ja arendustegevuse valdkonna sisulist arendamist ja selle tulemuste rakendamist erinevate valdkondlike poliitikate kujundamisel. Toetame Euroopa Teadusnõukogu (ERC) asutamist, kuna ükski olemasolev rahastamisinstrument, organisatsioon ega struktuur praeguses ELi teadus- ja arendustegevuse süsteemis ei sobi täitma neid eesmärke ja ülesandeid, mida ELi alusuuringute strateegia kohaselt oodatakse Euroopa Teadusnõukogult, nimelt finantseerida kõigis teadusvaldkondades teadlaste poolt algatatud pikaajalisi alusuuringuid, mille finantseerimine üksikute liikmesriikide poolt ei ole võimalik. Samas peame oluliseks ka regionaalsete koostöövõrkude väljaarendamist tagamaks teadus- ja arendustegevuse laiapõhjalist toetamist liikmesriikide poolt.
11. Samuti peame oluliseks erasektori poolt teadus- ja arendustegevusse tehtavate investeeringute suurendamiseks hädavajalike turutingimuste loomist, mis muudaksid teadus- ja arendustegevusse investeerimise ja teadustulemuste rakendamise ettevõtluses atraktiivseks. Teadus- ja arendustegevust ning innovatsiooni ei saa käsitada eraldiseisvate mõistetena ning nende finantseerimisel tuleb lähtuda eesmärgist, et teadustöö tulemused leiaksid kiirema ja efektiivsema väljundi majanduskasvu ja uute töökohtade näol.
12. Peame möödapääsmatuks elukestva õppe põhimõtte muutmist sõnadest tegudeks. Selleks, et tagada kõigile inimestele õppevõimalused vastavalt võimekusele ja vajadustele kogu elu jooksul, peab haridussüsteemides rõhu asetama paindlike õpivõimaluste ja tugisüsteemide väljaarendamisele. Elukestev õpe tähendab nii alushariduse kättesaadavust kui ka võimalust ja motivatsiooni täiskasvanuna ümber õppida, kui tööturu vajadused muutuvad. Seepärast toetame liikmesriikide poolt elukestva õppe strateegiate väljatöötamist ning elukestva õppe põhimõtete arvestamist erinevate strateegiate loomisel ja sidustamisel.

Ettevõtlikkuse suurendamine ja tööturgude atraktiivsemaks muutmine

13. Majanduskasvu tõstmise ja tööhõive suurendamise üheks eelduseks on ettevõtlikkuse suurendamine Euroopas ning liikmesriikide tööturgude atraktiivsemaks muutmine. Seetõttu tahame rõhutada aktiivsete tööturumeetmete senisest tõhusama rakendamise vajalikkust liikmesriikides, töötamise muutmist tasuvamaks sotsiaaltoetuste saamisest

ning seadusandluse lihtsustamise initsiatiivi olulisust ettevõtluskeskkonna atraktiivsemaks muutmisel. Lihtsam ja läbipaistvam õiguskeskkond peab muutma ettevõtete loomise odavamaks ning soodustama väikese ja keskmise suurusega ettevõtete loomist Euroopas.

14. Ergutamaks nõudlust innovatiivsete lähenemiste järele, toetame nn roheliste riigihangete alase õigusraamistiku ja praktika edendamist, mis annab ühtlasi ettevõtetele stiimuli öko-uuenduslike lahenduste väljatöötamiseks ja arendamiseks ning toetab keskkonnasäästlikumate tootmis- ja tarbimismudelite kujunemist.

III Lissaboni strateegia parem rakendamine

15. Lissaboni strateegia edukuse üheks olulisemaks eelduseks on liikmesriikide pühendumus reformikava elluviimisele ning seatud eesmärkide parem tutvustamine sotsiaalpartneritele ja kodanikele. Seetõttu peame äärmiselt oluliseks protsessi valitsemisraamistiku tugevdamist ja tõhustamist ning toetame üldjoontes komisjoni ettepanekuid Lissaboni strateegia rakendamise struktuuri parendamisel. Samas leiame, et väljapakutud lahendused piirduvad ennekõike toimivate protsesside ja aruandluse parema suunamisega ega taga piisavalt tugevat raami eesmärkide edukaks saavutamiseks. Reformikava elluviimise struktuur peaks olema veelgi lihtsam ja paindlikum ning selgemini integreeritud liikmesriikide teiste tegevuskavadega.
16. Toetame komisjoni ettepanekuid majanduspoliitika üldsuuniste ja tööhõivesuuniste koondamiseks Lissaboni katusstrateegia alla, mis vaadatakse põhjalikult üle iga kolme aasta järel. Uue katusstrateegia keskmes peaksid hetkel olema majanduspoliitika üldsuunistega kaetud teemad, kuid see peaks hõlmama ka kõiki teisi komisjoni Lissaboni strateegia tegevuskavas väljapakutud eesmärke.
17. Riigid peavad leidma oma lahendused konkurentsivõime suurendamiseks ja välja töötama tegevuskavad nende täitmiseks. Tegevuskavade koostamine annab võimaluse laiapõhjalise arutelu tekkeks liikmesriikide parlamentide ning sotsiaalpartneritega, mis omakorda aitab kaasa kodanikele Lissaboni strateegia eesmärkide ja tegevuste tutvustamisel. Samas peame väga oluliseks, et Lissaboni strateegia riiklikud tegevuskavad ei kujuneks täiesti eraldiseivateks dokumentideks, vaid oleksid integreeritud valitsuste poliitiliste prioriteetidega ning riikide eelarvestrateegiatega.
18. Tegevuskavade väljatöötamisel tuleb arvestada sellega, et konkurentsivõime suurendamisel liikmesriikide ees seisvad väljakutsed on erinevad. Seetõttu on vajalik luua tegevuskava formaat, mis tagaks liikmesriikidele piisava paindlikkuse tegevuste planeerimisel ja elluviimisel. Iga riigi tegevuskava peab keskenduma kõige olulisematele väljakutsetele ja tegevustele, mida planeeritakse ellu viia, ning sisaldama konkreetseid mõõdetavaid eesmärke.
19. Lissaboni strateegia monitooringusüsteem ei tohi kaasa tuua liikmesriikide halduskoormuse kasvu. Seetõttu toetame komisjoni ettepanekut koondada olemasolevad aruanded liikmesriikide poolt komisjonile esitatavate Lissaboni strateegia tegevuskavade

aruannete alla, mis lähtuvad kahest eesmärgist – tööhõive ja majanduskasv. Aruandlusprotsessi lihtsustamine ja tõhustamine aitavad liikmesriikidel keskenduda peaesmärkidele – tööhõivele ja majanduskasvule. Samas rõhutame, et koondraport peab olema praegu esitatavatest raportitest oluliselt konkreetsem ja lühem.

20. Ennekõike peaks komisjoni hindamisprotsess keskenduma struktuursetele indikaatoritele ning kõigi liikmesriikide lõikes võrreldavate statistiliste andmete kasutamisele. Selleks on vajalik tõhustada Eurostati tööd ning liikmesriikide osavõtul üle vaadata struktuursed indikaatorid. Vastavalt 2003. aastal saavutatud riikidevahelisele kokkuleppele tuleb struktuursete indikaatorite nimekiri üle vaadata iga kolme aasta tagant. Samas on oluline alustada ettevalmistustööd juba sel aastal, peamiselt parandades indikaatorite kohasust, suurendades väljundindikaatorite osakaalu ning tagades riikide pingeridade parema esitamise.